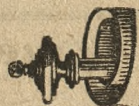

OPIEKUN KATOLICKI

Nr 22.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Rok XV.

Bytom (Beuthen O./S.) dnia 17 marca 1888.

„Opiekun Katolicki” wychodzi co środę i sobotę. Przepłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 1 markę; w Austrii z przesyłką 75 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „Opiekuna Katolickiego” w Bytomiu (Beuthen O./S.) Dyngesstrasse 27. Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętego miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja w miejscu, jako też i w Wrocławiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Freindler, ulica Senatorska Nr. 18. — W Frankfurcie n. M. Daube & C. — W Paryżu i na całą Francją A. Sławiński Paris, Rue Vézeléy Nr. 3. Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone.

Czas już zapisywać sobie na pocztach i w agenturach naszych

„Opiekuna Katolickiego” który na kwartał kosztuje tylko 1 markę.

Bytom, dnia 16 marca.

Śmierć cesarza Wilhelma nie tylko w kraju lecz też i za granicą wywołała największe wrażenie i wszędzie natychmiast spieszo wyrazić następcy jego współczucie swoje. Cesarz austriacki podążył do ambasadora niemieckiego z kondolencją. W wiedeńskiej radzie państwa marszałek Smolka, Polak, przemówił gorąco i trafnie, i dla uczczenia sprzymierzeńca Austrii i przerwał posiedzenie, jakżeśmy o tem donieśli w ostatnim numerze. Podobnie postąpiono sobie w innych krajach i sejmach. Car rosyjski właśnie w tym dniu obchodził urodziny swoje; dla żałoby zakazał wszelkich głośnych objawów. Sułtan turecki wysłał do ambasadora niemieckiego Radowitza osobnego posła z wyrażeniem mu współczucia.

Ciekawe jest to, że razem z doniesieniem o śmierci cesarza niemieckiego ogłaszały gazety wiadomość o posuwaniu się wojsk rosyjskich ku zachodowi i o wzmocnieniu twierdz zachodnich. A po stronie włoskiej wyrażając obawę, że Francya, korzystając z niestabilnych stosunków, napadnie na Włochy i zemści się za ich sprzymierzenie się z Niemcami.

Zaraz po śmierci cesarza niemieckiego i króla pruskiego Wilhelma, prezes ministerstwa i kanclerz książę Bismarck telegrafował o tem do dotychczasowego cesarzewicza, który go mniej więcej dwóch godzinach odpowiedział, że obejmuje rządy pod imieniem

Fryderyka III

odebrawszy tę wiadomość, książę Bismarck zaraz po południu ukazał się na sali sejmu niemieckiego i w obszerniejszej przemowie, przerywanej łkaniem, uwiadomił o śmierci cesarza i objęciu rządów przez nowego cesarza i króla Fryderyka III. W pruskiej Izbie poselskiej uwiadomił wiceprezes ministerstwa Puttkamer o śmierci cesarza, ale nie wspominał o jego następcy, a to dla tego, że wtedy jeszcze nie było nadeszło doniesienie z San Remo, pod którym imieniem rządzić chce. To zostało uzupełnione w sobotę na wieczornym posiedzeniu Izby.

Zaraz po śmierci cesarza.

Córka cesarza, wielka księżna badeńska własnoręcznie obsypywała łożo zmarłego kwiatami.

Półtorej godziny po śmierci przybył prof. Werner i odrysował twarz zmarłego cesarza. Maskę pośmiertną zjął sławny rzeźbiarz prof. Begas. Nadworny fotograf odfotografował też cesarza krótko po skonaniu.

W Sobotę przed południem otworzono testament cesarza. Wyraził tam wolę, żeby go pochowano w mauzoleum w Charlottenburgu obok matki Ludwika.

W sobotę po południu nastąpiło nabal-samowanie ciała. Później przewieźli zwłoki do tumu, gdzie były wystawione na widok publiczny. Na rozkaz telegraficzny cesarza Fryderyka zgodnie z życzeniem zmarłego cesarza przybrane były w mundur pierwszego gwardyjskiego pułku z przewieszonym przez ramię płaszczem polowym.

Na pogrzeb cesarza,

który się dziś (piątek) odbył zapowiedzieli przybycie swoje:

cesarzewicz austriacki Rudolf, jako reprezentant cesarza Franciszka Józefa; wielcy książęta rosyjscy Włodzimierz i Michał a może też następca tronu rosyjskiego jako reprezentanci cara; król belgijski, brat jego hr. Flandryi z synem; książę Walii jako reprezentant królowej angielskiej; brat króla włoskiego Amodeusz jako jego reprezentant; Francją reprezentować będzie ambasador Herbert; król rumuński Karol, spokrewniony z pruskim domem królewskim, przybędzie sam.

Nowy cesarz niemiecki i król pruski FRYDERYK III

urodził się 18 października r. 1831, liczy zatem teraz 56 $\frac{1}{2}$ lat. Dnia 25 stycznia r. 1858 ożenił się z najstarszą córką królowej angielskiej Wiktorii, urodzoną w r. 1840. Odznaczył się w wojnie austriacko-pruskiej i francuzko-niemieckiej. Przyspieszwszy marsz swój zamienił klęskę pod Sadową na zwycięstwo a w Francji on to pierwsze zwycięstwo odniósł pod Weisenburgiem i Wörth. Od roku ciężko choruje na krtań.

Przysięga

na konstytucję lmc. król Fryderyk III.

Jeżeli jakie szczególne wypadki nie zajdą, wykona cesarz przysięgę w przyszłą sobotę.

Czy wykonanie przysięgi nastąpi przed połączonymi Izbami sejmowymi w białej sali, czy też w zamku w Charlottenburgu, rozpatrują teraz wszechstronnie. W tym względzie jednakże dycedować będzie stan zdrowia króla Fryderyka i opinia lekarzy.

Czy pojedynczy członkowie sejm pruskiego winni jeszcze raz wykonać przysięgę na konstytucję przez nową głowę państwa, są zdania w kołach poselskich różne. Wielu

jest zdania, że podobnie jak to było przy wstąpieniu na tron króla Wilhelma, winni po słowie wykonać przysięgę przed nowym królem.

Manifest cesarza Fryderyka III. ogłoszony w „Reichsanzeigerze,” brzmi jak następuje:

Do mego ludu:

Cesarz przeniósł się do wieczności po pełnym chwale żywocie.

W tyle ukochanym ojcu, którego oplakuję a nad którego zgonem razem ze mną boleje głęboko mój dom królewski, stracił wierny lud Prus swego sławą okrytego króla, naród zaś niemiecki twórcę jego jedności, a nowo powstałe cesarstwo swego pierwszego cesarza!

Nierozerwalnie sławne jego imię złączonym będzie z całą wielkością niemieckiej ojczyzny, w której nowem odbudowaniu wytrwała praca pruskiego ludu i książąt, znalazła swoją najpiękniejszą nagrodę.

Król Wilhelm przez postawienie z niestanną ojcowską pieczęcią armii pruskiej na wysokości jej poważnego zadania, założył przez to podstawę do odniesionych pod jego przywództwem zwycięstw wojsk niemieckich, z których wyszła narodowa jedność. Zapewnił przez to cesarstwu takie stanowisko, jakiego do tego czasu pragnęło każde serce niemieckie, ale którego zaledwo śmiało się spodziewać. Kto zaś, co w gorącej, pełniej ofiar walce zdobył dla swego ludu, to danem Mu było utrwalić i skutecznie rozwinąć przez długą pracę w pokoju i pełne trudów lata panowania. Opierając się na własnej sile, zażywają Niemcy szacunku w radzie narodów i pragną tylko cieszyć się pokojowym rozwojem pozyskanego.

To stanowisko zawdzięczamy cesarzowi Wilhelmowi, Jego nigdy nie wahającej się obowiązkowości, Jego ustawicznej, tylko dobru ojczyzny poświęconej czynności, opartej na okazanem niezmiennie przez lud pruski i przez wszystkie szczepy niemieckie chętnie dzielonym poddaniu się.

Na mnie przeszły teraz wszystkie prawa i obowiązki, połączone z koroną Me-go domu które wykonywać wiernie postanowiłem w czasie przeznaczonym wolą Bożą na Moje rządy. Przejęty na wkroś wielkością Mojego zadania, starać się będę o dalsze prowadzenie dzieła w tym duchu, w jakim zostały utworzone a mianowicie przybytku pokoju i zgodnie z związkowymi rządami oraz konstytucyjnymi organami cesarstwa i Prus o dobro niemieckiego kraju.

Mojemu wiernemu ludowi, który przez długie wieki w dobrych i ciężkich czasach wiernym był Mojemu domowi, przynoszę nieograniczone zaufanie. Przekonanym bowiem je-

stem, że na podstawie nierozłączonej jedności pomiędzy księciem a ludem, co niezależnie od wszelkiej zmiany w życiu państwowym stanowi niezmiennie dziedzictwo szczepu Hohenzollerów. Moja korona spoczywa zawsze tak pewno jak i powodzenie kraju, do którego rządów obecnie powołanym zostałem, a któremu ślubuję, że będę dlań sprawiedliwym i w radości oraz smutku wiernym królem. Niechaj Bóg Mi błogosławi i da siłę do tego dzieła, któremu odtąd poświęconem będzie Moje życie!

Berlin, dnia 12 marca 1888.

Fryderyk III.

Rozporządzenie cesarza i króla Fryderyka III do kanclerza i prezesa ministerstwa stanu.

Mój kochany Książę!

Obejmując rządy czuję potrzebę zwrócenia się do Ciebie, długoletniego i doświadczonego pierwszego sługi Mojego w Bogu spoczywającego Pana ojca. Pan był wiernym i pełnym odwagi doradcą, który celom jego polityki nadał formę i zapewnił jej skuteczne przeprowadzenie. Panu też Ja i dom Mój pozostanie wdzięcznym. Masz przeto prawo wiedzieć pierwszy, jakie zapatrywania kierować będą Mojemi rządami.

Porządek konstytucyjny i prawny cesarstwa i Prus muszą przedewszystkiem utrwalić się w szacunku i obyczajach narodu. Należy przeto unikać o ile możności wstrząśnień, które wywołuje częsta zmiana urzędzeń państwowych i ustaw.

Rozwój zadań rządu cesarstwa musi pozostać nietkniętymi stałe podstawy, na których dotąd państwo pruskie bezpiecznie się opierało. W cesarstwie muszą konstytucyjne prawa wszystkich związkowych rządów tak samo sumiennie być szanowane, jak prawa parlamentu; od obu przecież należy żądać równego szacunku dla praw cesarza. Pamiętać przy tem należy na to, że te zobowiązane prawa mają służyć tylko do podniesienia publicznego dobra, które pozostanie najwyższem prawem i że nowo powstającym, niewątpliwym narodowym potrzebom, należy dosyć uczynić w pełnej mierze.

Kaukaz.

(Ciąg dalszy).

Za dawnych czasów Chan Awarów od królów Gruzji wybierał roczną daninę, za co zrzekł się napadów na ziemię gruzyjską; która gdy przez Rosyan zajęta została, teje daniny płacić nie przestała. Roku 1807 jeszcze ją powiększono, a Rosyanie rocznie opłacali 10,000 rubli srebrem. Chan za to wiernym Rosyi był sprzymierzeńcem.

Inny książę Lezgińców, z szczepu Kazykymik, zacięty jest wrogiem Rosyi. Wiadza jego rozciąga się na 190 autów (wsi) i wojowników do 6000 wystawić może. Cały szczep przyjął Islam (Muhametanism) i liczy się do sekty Sunnitów.

Żyzne doliny, które zamieszkują, w wyborne pastwiska obfitują; uprawa roli u nich także znana, lecz dla bliskości śniegów rzadka i truda. Do lezgińców jeszcze się liczą szczepy Akusza i Kubicy. Akuszanie tworzą Rzeczpospolitą, złożoną z 300 wsi, w których siedzi do 1000 rodzin. U nich nie masz ani szlachty, ani książąt. Podzieleni na 12 szczepów, mają w każdym szczepie naczelnika, który rządy sprawuje; wszelako nie rozkazuje, tylko doradza. Gdy jaki książę ościenny ochotnika z Akuszy chce na wyprawę, winien obesłać wszystkich 12 naczelników, bo bez tej formalności aniby nie wchodziło w układy. Więcej ofiarującemu akuszanie służą, i przeciwko wszystkim szczepom, oprócz szczepu Tarku, których zwierzchnictwo za dawnych czasów uznawali,

Nieodzowną i najpewniejszą rękojmią bezprzeszkodnego spełnienia tych zadań upatruję Ja w nieosłabionem utrzymaniu siły obronnej kraju, mojej wypróbowanej armii i rozkwitającej marynarce, dla których przez pozyskanie zamorskich posiadłości powstały poważne obowiązki. Obie, armia i marynarka, muszą być utrzymane stałe na wysokości wykałcania i ukończenia organizacyi, które były podstawą ich sławy i które zapewniają im dalszą doskonałość.

Postanowiłem rządzić w cesarstwie i Prusach sumiennem przestrzeganiem przepisów konstytucyi cesarstwa i Prus. Te przez przodków Moich na tronie należytem ocenieniu nieodzownych potrzeb i mających być załatwionemi trudnych zadań społecznego i państwowego życia utrwalone zostały i muszą być powszechnie szanowane, aby mogły okazać swą moc i błogą skuteczność.

Chcę, aby od wieków w domu Moim święcie utrzymywana zasada religijnej tolerancyi i nadal wobec wszystkich moich poddanych, jakiegokolwiek byliby wyznania, była przestrzegana. Każdy z was jest równo bliskim Mojemu sercu, bo wszyscy zarówno w dniach niebezpieczeństwa okazali swe całkowite poświęcenie.

(Dokończenie nastąpi.)

Francya a Włochy.

Rozpoczęta z wielką namietnością walka celna pomiędzy Francją a Włochami zakończy się prawdopodobnie wkrótce rozumnym pokojem. Oba kraje mają zbyt ważne gospodarcze interesy w doprowadzeniu do pokojowych stosunków, żeby miały dopuścić do ostateczności. Pierwszym krokiem do nawiązania układów ma być odwołanie dotychczasowego ambasadora francuzkiego w Rzymie hr. Mouy.

Z całego przebiegu dotychczasowych rokowań wykazuje się, że Francya w obec Włoch była zawsze uprzedzającą; Włochy jednakże jak jaki dorobkiewicz, nie pomnę na zasługi wyświadczone im przez sąsiada, uważają za najgorszego rodzaju upokorzenie — tak dowodzi „Riforma“ — jakiegokolwiek w obec Francyi ustępstwo. „Gazetta del Popolo“ straszy już nawet Włochy, udzielając ministerstwu

i którzy do tego czasu pozwalają im paść trzody swe na pograniczu bez wynagrodzenia.

Drugi szczep Kubiczan bierze nazwę od stolicy Kubicy, która z 7 wsiami stanowi całą potęgę szczepu. Kubiczanie na wschodzie znani są pod nazwą serkjeran, t. j. pancerniki, czyli robiący koszule pancerne. Osobliwy ten szczep podobien do lezgińców we wszystkim odznacza się znajomością robienia wybornych zbroi i wyrobem szalów, które nietylko w całym Kaukazie znane są, ale nawet do Persyi wywożone bywają i wysoce bywają cenione. Kubiczanie trudnią się uprawą roli, chodowaniem bydła i wyrobami dopiero rzeczonemi, za które wymieniają inne życia potrzeby. Dostarczając broń drugim lezgińcom, zawsze w dobrem porozumieniu z temi sąsiadami zostawiają; i przyjaźń z nimi ściśle zachowują. Mimo tej zgody, jednak wielką ostrożność okazują, strzegąc jedynych dwóch do kraju swego przystępów, warowniami zasłoniętych. W tych warowniach mają miedziane działa własnej roboty.

Nigdy wojny nie prowadzą, nikomu daniny, ani żadnych podatków nie opłacają. Mają tylko starszyznę, złożoną z 12 mężów w wieku, których sami obierają. Wszystkie spory i sprawy między nimi rozstrzygane bywają przez obranych sędziów polubowych, których wyrokom wszyscy się poddają. Tak wśród dzikich górali widzimy szczep wcale osobliwy i obeznany z rolą i przemysłem, znacznego wydoskonalenia, kiedy działać umieją.

Krainy pomiędzy góralami lezgińców i po-

wojny, aby się miała przed Francuzami na bacności, którzy w razie wybuchu wojny zaskoczą tunel Mont-Cenis. Takie posadzenia nie będą zdolne dobrze usposobić Francuzów dla niewdzięcznych sąsiadów, a jeżeli do układu przyjdzie, to będzie to następstwem konieczności, gdyż oba narody dłuższem trwaniem walki cłowej wyrządzają sobie szkodę.

Przegląd polityczny.

NIEMCY.

Berlin. W sobotę 10 b. m. wojsko w Berlinie złożyło przysięgę nowemu cesarzowi królowi Fryderykowi III.

— Całkowite wydatki cesarstwa niemieckiego na rok przyszły wynoszą 1208 milionów. Dodatki matrykularne są w tym roku o 10 milionów większe jak w przeszłym.

— Nowe uzbrojenie piechoty, jakkolwiek dopiero przed rokiem postanowione i rozposzte, postąpiło jednakże już tak daleko, że już z początkiem przyszłego miesiąca cała niemiecka piechota będzie w nie zaopatrzona. Uzbrojenie to kosztuje 53 marki na każdego żołnierza. Licząc batalion w czasie wojennym po tysiąc chłopów, to kosztta uzbrojenia jednego bataliona wynoszą 53 tysięcy marek.

WŁOCHY.

Rzym. Dnia 8 b. m. umarł tu nagle kardynał Polak ks. Włodzimierz Czacki. Wiadomo było powszechnie, że stan zdrowia tego księcia Kościoła nie jest świetnym, wszakże nie spodziano się tak rychłego zgonu. Ś. p. ks. Włodzimierz Czacki urodził się ze znanej znakomitej rodziny w Porycku, dyecezyi łuckiej dnia 16 kwietnia 1834. Zamieszkałszy stale w Rzymie poświęcił się cały na usługi Stolicy Apostolskiej i już za Prusa IX wielkiego zażywał szacunku w Watykanie, tworząc zarazem ścisły węzeł pomiędzy Stolicą św. a przebywającymi w Rzymie rodakami swymi. W sierpniu r. 1879 powierzył mu teraźniejszy Papież Leon XIII ważną misję nuncjusza papieskiego w Paryżu, wyniósłszy go do godności arcybiskupa Salaminy, a za ważne zasługi, jakie tam położił około dobra Kościoła mianował go Ojciec św. na konsystorzu z dnia 25 września 1882 r. Kardynałem Kościoła rzymskiego. Od tego czasu zamieszkał znowu ś. p. kardynał Czacki w Rzymie, a ważne funkcje, jakie mu powierzał Ojciec św., świadczyły o wielkiem zaufaniu jakim najwyższy Zwierzchnik Kościoła darzył naszego dostojnego rodaka.

AMERYKA.

Nowy Jork. Całe Stany Zjednoczone cierpią z powodu zasp śnieżnych i wichrów. W wielu miejscach ruch kolejowy wstrzymany.

wyższym Terekiem zamieszkują szczepy Kistów z których najpotężniejszy składają Czeceńcy; straszny sąsiad dla rosyjskich stacyj nad Terekiem; a nigdy nie podbity. Napady swoje wykonywają tym sposobem: zebrani w małym oddziale przeprowadzają się nocą przez bystry Terek, kryjąc się w nadbrzeżnych lasach; zład szybko wypadają na nieostróżnych, chwytają i włoką do rzeki, zatknawszy usta. Tu im pod ramiona uwięzują nadęty burdziuk (wór z skóry koźlej), na kark zarzucają pętlę i wpychają w rzekę. Nie chcąc się udusić, jeńiec musi czempredzej chwycić się liny od karku idącej i uniesiony burdziukiem, wleczony silną ręką Czerczeńca, przebywa wodę, zład go pędzą do wsi. Obchodzenie się z jeńcami jest dzikie; jednakowoż nie zabijają ich, gdy mają nadzieję okupu. Nie raz drzymiącego kozaka napadają i pętlę mu zarzucają — dla tego owa linia nad Terekiem szczególnej wymaga czujności po rozstawionych strażach. Rosyanie nie wysyłają gońca, n. p. z Mozdoku do Władykaukazu, zwykli mu przydawać 150 żołnierza dla straży. Od Władykaukazu aż do Tiflisu już mniej jest niebezpieczeństwa. Czeceńcy biorą nazwę od rzeki Czeceńny. Inny szczep spokrewniony nazywa się Inguzami, którzy nad wszystkie rody kaukaskich górali sklonni są do uprawy roli. U nich wiele jest śladów chrześcijaństwa. Na zachód Kistów siedzą: Osietyńcy około źródeł południowych przytoków Tereku, a północnych Kuru, między Czerkiesami, Lezgińcami, Gruzyanami i Bazyami. Te są szczątki potężnego niegdyś narodu Alanów pod swojskiem

Wiadomości miejscowe i potoczne.

Bytom. Zima tegoroczna u nas dość znośna, gdyż ustawicznie mamy nagłe zmiany, lecz tem gorsze na ogólny stan zdrowia. Z wielu stron donoszą znow o spadłych śniegach, których u nas już nie mamy.

— Od 1go kwietnia rb. mają być zaprowadzone jednolite ceny na wszystkich kolejach żelaznych rządowych w Prusach. Za kilometr płać się będzie. Klasa I. pociąg pospieszny 9 fen., osobowy 8 fen., klasa II. pociąg pospieszny 6³/₄ fen., osobowy 6 fen., klasa III. pociąg pospieszny 4²/₅ fen., osobowy 4 fen., klasa IV. pociąg osobowy 2 fen. Za bilety zwrotne płać się będzie o połowę ceny więcej. W ogóle, ceny jazdy będą tańsze.

— Królewska Huta. Według zawiadomienia tutejszego magistratu, ułożoną została na rok przyszły 1888/9 lista podatku od psów i ta jest wyłożoną do przejrzania każdemu interesowanemu w biurze kasy kamelarniej. Zażalenia należy czynić w przeciągu 4 tygodni. Później nie będą uwzględniane.

— Laurahuta. Z wędzarni właściciela domu Fileczek, skradli w tych dniach złodzieje wiele mięsa, szynki itp.

— Racibórz. Pożar sądu — o którym nam „Opiekun Katolicki“ doniósł — uszkodził dach i drugie piętro. Reszta lokali dla wiele wody nie może być zajmowana. Akta w części uratowane zostały.

— Opole. W roku zeszłym opuściło prowincję śląską, udając się za morze, 2962 osoby. Z tych było 1719 mężczyzn i 1243 żeńskich. W roku zaś poprzednim czyli 1886, było ich 2930.

— Myslowice. Tutejsi pp. nauczyciele: Rzeźniczek, Maaze, Häckel i Galanski, urządzają tu z dniem 1 kwietnia szkołę przygotowawczą dla mających chęć poświęcić się zawodowi nauczycielskiemu.

— Lubliniec. Majster szewski T. Wengierek z Psar został znaleziony zmarznięty 13 tm. w pobliżu swego domu.

— Wrocław. Dnia 7 b. m. trzech rodaków naszych, a mianowicie pp. Walenty Szafarkiewicz z Ostrowsa, Stanisław Łazarowicz i Antoni Leja złożyło tutaj egzamin państwowy w medycynie.

Berlin. Jeszcze nigdy nie było w Berlinie tyle śniegu i takiej zawieruchy jak w tę niedzielę wieczorem, kiedy para cesarska z Włoch wracała do stolicy, wszystkie ulice od razu zasypane zostały śniegiem; piesi zaledwo się z niego wygrzebywali, wozy całkiem się z miejsca ruszać nie mogły. Zmiana ta musiała być okropną, zwłaszcza dla chorego cesarza.

Rozmaitości.

* Według „Berl. Tagebl.“ to prywatny ma-

nazwiskiem Ironów, rosyjskiem Osietyńców. W wieku X—XII jeszcze ich widziano na równinach pomiędzy Donem, Wołgą, Terekiem. Wspominają ich dzieje rosyjskie i bizantyjskie. W wieku XIII podróżujący już ich zastają w kaukaskich górach, dokąd ich Mogołowie pod Bataką wypędzili. Język ich ma najwięcej podobieństwa do perskiego, ale się w nim nie mało wyrazów języka ozudzkiego znajduje, co się dostatecznie wyświeca z ich dziejów. Liczba ich dochodzi tylko do 20,000 dusz. Przed napadem czerkiesów siedzieli w wielkiej i małej Kabardzie, tj. równinach przygórnich.

Kiedy w wieku XII Tamara, królowa Gruzji, wszystkie kraje zachodnie Kaukazu zdobyła, Osietyńcy także poddać się musieli, a wtedy też cały szczerp przyjął wiarę Chrystusa, która jednak nie długo potem poszła w niepamięć. Wtedy kraj ich zalegały liczne wsie i osady, aż na polowie XIII wieku Mogołowie spuszczenie roznieśli. Później czerkiesi wyparli osietyńców z równin Kabardy, a gdy książęta czerkiescy w potęgę urosli, natenczas osietyńcy roczną daninę płać im zaczęli. Tylko ci, którzy na południowym spadku Kaukazu siedzieli, zostali pod władzą królów gruzyjskich. Osietyńcy stali się znow niepodległymi od czasu wzrostu potęgi Rosji, a tem samem osłabienie czerkiesów. Dziś Rosja jeszcze nie panuje nad osietyńcami, tylko kilka dolin nad Terekiem uznaje jej zwierzchność, t. j. przez które trakt z Rosji do Gruzji wiedzie. Za carowej Elżbiety duchowieństwo rosyjskie po-

jątek zmarłego cesarza Wilhelma wynosi tylko 54 miliony marek. Zmarły cesarz znany był z oszczędności a dla swej osoby mało miał potrzeb.

* Kopenhaga. Wszystkie duńskie koleje żelazne znowu śniegiem zasypane zostały.

* Ile ludzi jest na całej ziemi. Według najnowszych obliczeń żyje na ziemi 1485 milionów ludzi. Chrześcian jest 448 milionów, między nimi 225 milionów katolików, 128 milionów protestantów, 87 milionów prawosławnych. Liczba mahometanów wynosi 171 milionów, żydów 7 milionów, a innych wiar (pogańskich) 58 milionów. Europa ma 329 milionów mieszkańców, a z tych trzecia część są Słowianie.

* Filizanka (szolka) czarnej kawy barometrem. Podług obserwacji p. Sauvagin, jeżeli do filizanki czarnej kawy włożymy cukier i nie zamieszamy płynu, ale pozostawimy go do stopniowego rozpuszczenia się, w takim razie ukazują się na powierzchni pęchryzki napelnione powietrzem. Jeżeli te pęchryzki tworzą się na środku filizanki w kształcie pianistej masy, wtedy liczyć można z pewnością na stałą i piękną pogodę; przeciwnie, jeżeli piana zsiada obrączkowo u brzegu filizanki, wtedy spodziewać się należy ulewnych deszczów. Piana zatrzymująca się między brzegami a środkiem, wskazuje niestałą pogodę; jeżeli zaś piana nie odłączając się, koncentruje się u jednego punktu na brzegu, natenczas oczekiwać należy zupełnie umiarkowanego deszczu.

* Podróż na około świata. Ziemię można objechać w przeciągu sto sześciu dni. Kto np. wyjedzie z Tylży 11 czerwca ten stanie 26 czerwca w Nowymjorku dnia 1 lipca będzie w Francisco, a 31 lipca w Hongkong. Ztąd wyjeżdża 12 sierpnia przez Ceylon, Suez i Brindisi, a 25 września wraca do Tylży.

* Olejek do uszu zwany Robinsona, w handlu przepłacany dość drogo, można sobie sporządzić do domu; będzie on o wiele tańszy, a równie skuteczny jak tamten. — Rozpuszcza się w pół funta najlepszej oliwy ¹/₁₆ luta kamfory, i domieszuje się do tego 13—15 kropli olejku jaśminowego i 2 kropli olejku lewandowego, a dla nadania koloru, dodaje się ¹/₈ luta korzenia alkanowego, co pozostawia się we flasce tak długo, dopóki nie okaze się piękny kolor czerwony. — Przy użyciu tego olejku (w bólu ucha albo przytępieniu słuchu), macza się w nim kawałek waty i wkłada do ucha, co powtarza się kilka razy na dobę. (To samo można nabyć w aptekach)

ZARTY.

** Dla czegoś to mówią, że śmierć jest najlepszym

doktorem? — „Bo śmierć tylko raz chorego odwiedzi i ani grosza za fatygę nie żąda.“

** Trybulet, ów sławny śmieszek Franciszka króla francuskiego, był zagrożony śmiercią ze strony znakomi-

wieł myśl nawrócenia osietyńców, i tym sposobem oddania ich pod zarząd Rosji. Wręczono carowej prośbę w tej mierze, i wspomniano w niej o bogactwie kraju, o złocie i srebrze w górach znajdującym się i o gorącym pragnieniu osietyńców przyjęcia Ewangelii. Rząd więc r. 1752 pełnomocników duchownych wyprawił do Mozdoku, którzy założyli klasztor w górach i misjonarzami obsadzili. Ci zaś prace apostołskie, na semem ochrzczeniu pogan przestawając, wiary Chrystusowej bynajmniej nie zaszczepili w sercach górali; którzy widząc tylko zewnętrzne obrządkie, bez stosownej nauki, w ciemnocie zostawali; tak dalece, że wielu ochrzczonych przyszło drugi i trzeci raz żądając chrztu, — bo ich to bawiło i nadto odbierali przy tej ceremonii po parę łokci grubego płótna, po parę śledzi i krzyżku mosiężnym. Takie były skutki misji schizmatyków. Z popami przybyli do osietyńców górnicy i mineralogowie, na zwiady i szukania żył złota i srebra. I tych zawiodło oczekiwanie.

Czerkiesy zamieszkują teraz wielką i małą Kabardę (ztd kabardyńcami zwani) i kraj za Kubanią, wzdłuż Czarnego morza rozciągający się. Sami się nazywają Adike. Nazwę czerkiesów jedni wyprowadzają od tureckiego czer (droga) i kesmek (przecinać), więcoby całe znaczyło robójnika; więcej podobne do prawdy jest wyprowadzenie nazwy Czerkiesów od dawnego narodu Kerketów, niegdyś w Kaukazie siedzących i nad Czarnym morzem; których zapewne potomkami są Czerkiesy. Ościenne narody nazywają ich Kazak.

tej osoby, o której nie najpochlebniej raz mówił. Ztd prosił króla na siebie wielce łaskawego o bezpieczną opiekę. Król zaś na to: „Uspokój się mój kochanku! Kto ciebie zabije, niezawodnie w pacierz po twej śmierci wisieć będzie.“ — „Królu,“ odrzekł Trybulet, nie byłoby to tysiąc razy lepiej, gdyby mój nieprzyjaciel choć tylko dwa pacierze rychlej podrywał?“

** Gość: Kelner! już od pół godziny czekam na zamówioną cielięz głowkę?

Kelner: Zaraz pójde zobaczyc do kuchni, ja myslam, ze juz ja pan masz dawno! —

** Ojciec do malca: Nauki które ci daje pamietaj i zapisz je sobie glęboko w sercu.

Syn: To nie idzie, gdyż ja pisac nie umiem! —

KORESPONDENCYA REDAKCYI.

Upraszamy Szanownych Czytelników i Czytelniczki nasze, aby każdy postarał się choć o jednego nowego czytelnika dla pisma naszego, a wielką uczyni nam przysługę i sprawie naszej świętej.

Właśnie do tego w tych dniach czas jest najlepszy!

A więc Bracia i Siostry w Chrystusie, w Imię Boże do dzieła!

KORESPONDENCYA EKSPED CYI.

Każdy się mógł aż nadto przekonać, że „Opiekun Katolicki“ o ile możności podaje i najświeższe wiadomości ze świata, a co właśnie dziś każdego najwięcej zajmuje i interesuje. I tak na przykład: w zeszły piątek umarł cesarz, o tem tego samego dnia już podaliśmy i drukowaliśmy w „Opiekunie K. tol.“ Następnie dnia już nasi szan. Czytelnicy i daleko z tąd wiedzieli o zaszłym wypadku. Tak samo rzecz się ma i z innymi wiadomościami. Z naszej więc strony dokładamy wszelkich sił, starań i zabiegów, abyśmy się stali prawdziwym opiekunem i przyjacielem Waszym, dla tego też, jeżeli czasem przez jaki przypadek, czy to przy maszynie drukarskiej, lub z innej jakiej przyczyny od nas niezależnej, który numer „Opiekuna Katolickiego“ się spóźni — co rzadko się zdarza — to także prosimy być wyrozumniejszymi i wybaczyć nam.

Panu L. w K. Mając pocztę blisko, najlepiej będzie tamże „Opiekuna Katolickiego“ zapisać.

Panu C. w R. Nie tylko na pocztach, lecz i każdy listonosz musi przyjąć przedpłatę na pismo nasze.

(Nadesłano.)

W kilku dniach polepszenie. Stadlera (Górna Bawaryja). Z przyjemnością mogę mu donieść, że mój syn po użyciu 2 flaszek miodu-żelazkowego-zdrowia p. C. Lück z Kołobrzegu z kataru płucnego uzdrowiony został; to co przez użycie innych środków nie osiągnięto stało się w kilku dniach po użyciu owego wyborowego środka. Jakob Friedhuber.

Do dostania flaszka po 1 M. — 1,75 i 3,50 w Bytomiu u p. Artura Hoppe, w Tarnowicach u aptekarza p. Jezuickowskiego, w Królewskiej Hucie u p. Karola Czichos, w Katowicach u p. Emanuela Fucha, w Raciborzu u p. Jana Bolik, w Opolu u p. M. Wagnera.

Według podania miejscowego, książęta czerkiescy pochodzą od naczelnika arabskiego, osiadłego w górach, zresztą dzieje czerkiesów mało są znane. Królowa Tamara władzę swą rozciągnęła także nad południowe krainy czerkiesów, a w czasie napadu Mongołów, i oni wiele ucierpieli. Przez czas niejaki Chanowie Krymscy nad nimi panowali, lecz w wieku XVII porażeni i wyparci opuścili góry; a czerkiesy wolność odzyskali, i do tego czasu jej bronią, wyjąwszy niektóre szczyty, co się Rosyanom poddały i mirnemi (spokojnymi od mir, t. j. pokój) nazywają się.

Turcy nigdy władzy swej czerkiesom narzucić stale nie zdołali, jednak wpływ wywierali na nich przez węzeł wspólnej religii. Przed pokojem, w Adrianopolu zawarłym, znaczny handel istniał i towary szły wdluz Czarnego morza na Anapę i inne twierdze tureckie.

Czerkiesy dzielą się na 5 pokoleń: 1. książęta nad ludem panujący; 2. szlachtę; 3. wyzwolenców książąt i szlachty, którzy przez takie wyzwolenie stają się niejaka lenną szlachtą, bo w czasie wojny dawnym panom swoim w pomoc przybywać muszą; 4. wyzwolenców tej wyzwolonej szlachty; 5. niewolników podzielonych na domowych i wiejskich. Lubo rządy czerkiesów stanowią Rzeczpospolitą szlachecką, jednak wszystkie interesa bardziej zależą od woli i namiętności naczelników książąt.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Lüthge & Kiehnast w Gliwicach.

Skład najnowszych towarów

materie dla dam na suknie, płaszczyki dla dziewcząt i dam.

Na wiosnę i lato

nasze składy najnowszymi i najgustowniejszymi towarami jak najbogaciej są zaopatrzone.

Sprzedaż po najtańszych cenach.

Sprzedaż po najtańszych cenach.

Franc. Letzel

w Bytomiu, ul. Dyngos przy Bulewarze Nr. 32
poleca wielki swój
skład żelaza, wszelkich wyrobów z żelaza, ocelu, blachy itp.
ak i różne **maszyny gospodarcze.**

Bytom, w marcu 1888.

Niniejszem pozwalam sobie donieść unieżenie szanownej Publiczności Bytomia i okolicy, że tu w Bytomiu

Rynek N. 20

w domu destylatora Faerber otworzyłem skład

rzeczy modnych, płótna jak i rzeczy konfekcyjnych.

Przez moją długoletnią praktykę w tym zawodzie i potrzebne wiadomości jak i w doborze gustu, wszelkim wymaganiom szanownej Publiczności zadość usłużyć będę w stanie a będę się starał, aby przez rzetelną usługę zjednać sobie zaufanie publiczności i takowe zatrzymać.

Praszając więc o łaskawe względy i poparcie, pozostaje
Z uszanowaniem

ADOLF BADRIAN.

Hennig & Co. Gliwice,

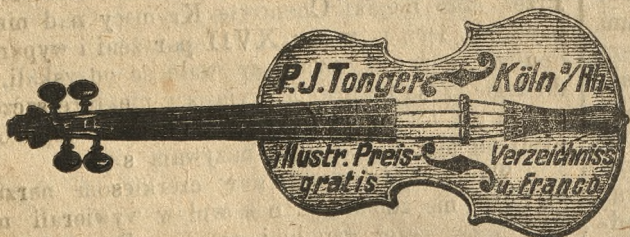
Założ. 1850.

Założ. 1850.

Lejarnia żelaza i fabryka maszyn

polecają najlepszą i najprędszą pracę wszystkich odlewać się mogących przedmiotów do maszyn i budowy, jak gospodarczych i rzemieślniczych maszyn.

Reperacye każdego rodzaju staranne i tanie.

W księgarni Fr. Pinkowskiego

w Królewskiej Hucie (Königshütte) ul. Kronprinzenstr. nr. 77 są na składzie piękne obrazy, pamiątki 50 letniego jubileuszu Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII., wykonane na sposób fotograficzny w 19 farbach i drukiem złoconym z 257 portretami. Wielkość obrazu 60 cent. szerokość 75 cent

Cena za obraz ten tylko 3 marki.

Również polecam mój wielki skład obrazów w rozmaitych ramach, świętych figury w każdej wielkości, krzyżki z mosiądzu, cynowe, srebrne i pozłacane świeczniki, lampki przed obraz Matki Boskiej, kropielniczki do święconej wody, różańce, medaliki, szkaplerze i krzyże dla szkół. Książki modlitewne i ku nauce, śpiewniki w pojedynczej jak i najpiękniejszej oprawie

Najniższe ceny, także i na odpłatę.

Abonować tu można na wszelkie dzieła i pisma, rozumie się i „Opiekuna Katolickiego.”

Redaktor i nakładca Ks. Fr. Przynicznyński w Bytomiu (Beuthen O., Drukiem J. Przynicznyńskiej w Bytomiu (Beuthen O., S.)

!! Na post !!

Handlarzem Wiarusom polecam taniej niż z Hamburga i innych miejsc:

Mój wielki zapas ryb
Śledzie opiekane
Sardyny ruskie,
Biklingi, oraz inne delikatesy i owoce południowe.

R. Bulski.

Bytom, ul. gliwicka nr. 13.

BAHNHOF-HOTEL (E. Noak.)

Najwygodniejszy dla podróżnych.
Pokoje od 1,50 M.
Portyer przy każdym pociągu.

Jako najwyborniejszy, najtańszy i pod gwarancją weale nie szkodliwy **środek do prania** wszelkich gatunków tkanin jak i do czyszczenia każdego przedmiotu polecamy

A. Fischer'a.

Seifenpulver. (Proszek mydlany)
J. A. Adamietz, kościelna ulica 1 (skład fabryczny), Fr. Buja, ulica dworca kolei żelaznej, Paweł Schubert, bulewar.

Polecam po najtańszych cenach mój wielki skład pięknie palących się

Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,30, 3,60 i t. d. i t. d.

Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom.

FR. ZAWISCHA.

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnowska Nr. 36.

Transparenta

na okna kościelne, na woskowym płótnie malowane nader trwałe, które okna kolorowe na szkle naśladowują i takowe zupełnie zastępują, wykonuje po bardzo przystępnych cenach.

**Fabryka sprzętów kościelnych
J. Szpetkowski,**

Poznan, Berlińska ulica nr. 2.

Nowość! Plugi jednoskibowe ze stali i katęgo żelaza (nie z lanego) patentowane dwu, trzy i czteroskibowe plugi, uniwersalne sienniki szerokorzutne, drylowniki, lekie żelazne bronie z stalowymi zębami, bronie do łąk, młockarnie, maneże i lokomobile najnowszej konstrukcyi poleca w znanem jak najdokładniejszym wykonaniu

Akeyjne Towarzystwo H. F. Eckert.
Wrocław (Breslau) Taudentzenplatz N. 10.

Katalogi gratis!

Kto chce „Opiekuna Katolickiego” regularnie odbierać, niech formularz ten zaraz podpisze i miejscowej poczcie wręczy wraz z należytością 1 marki kwartalnie. Na formularzu można zapisać tyle egzemplarzy, ile tylko kto sobie życzy podać. Tu prosimy na grubej czarnej linii odciąć formularz, wypełnić lub też komu kazać, następnie gościć lub dać ten swej poczcie do podpisu.

Post-Bestellungs-Formular.

Pro II. Quartal 1888 bestellt.

Herr			
Exemplare	Benennung der Zeitung.	Abonaments-Termin.	Abonaments-Betrag.
	„Opiekun Katolicki” (Zeitung-Preisliste pro 1887 13 Nachtrag.)	1/2 jährlich	1
QUITTING.	Obige heute richtig bezahlt	Mark.	Pf.
den .. ten .. 188			
Kaiserliches Post-Amt.			